

DORI MODDALARINI ORGANIZIMGA YUBORISH

Siyob Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi

BEGMATOVA MALOXAT AKBAROVNA
GANIYEVA NIGINA ABDUKARIMOVNA

Annotatsiya: Ushbu maqola Dori moddalarini organizimga yuborish, bu jarayonda yuzaga keladigan muammolar va ularni bartaraf etish, favqulodda holatlar yuzaga kelganda yordam berish choralariga mo'ljallangan.

Abstract: This article is intended to address the administration of drugs into the body, problems that arise during this process, their elimination, and measures to provide assistance in the event of emergencies.

Аннотация: Данная статья предназначена для введения лекарственных средств в организм, проблем, возникающих при этом процессе и их устранении, а также мер по оказанию помощи в экстренных ситуациях.

Dori moddalarini sirtidan qo'llash: Teriga dorilar malham, emulsiya, eritma, kukun, damlama, chayqatma (boltushka) holida qo'llanadi. Dorini ishlatish uning mahalliy ta'siriga (ko'pchilik mota astlanmagan terining so'rish xususiyati nihoyatda kam uchun), yog'da eruvchi moddalargina asosan, yog bez amoninash usullari surtish, kompresslar, primochka (lattani ho'llab bosish), 'sepish, jarohatga har xil bog'lamlar qo'yish va ishqab (iylab) surtish. Dorilarni toza teriga, loza asboblarda va qo'lni tozalab yuvgandan keyingina qo'yish kerak. Dezinfeksiya qilish yoki reflektor ta'sir ko'rsatish maqsadida teriga ko'pincha yodning spirtidagi eritmasi surtiladi. Buning spindagi eritmasiga ho'llab teriga surtiladi va surib tashlab yuboriladi. Flakondagi yodni paxta tolalari bilan ifloslantirmaslik uchun surtgichni yodning spirtli eritmasi solingan flakonga botirish yaramaydi. Buning uchun ozroq yod eritmasini stakaanga quyib olish lozim. Yodning spirtidagi eritmasi tiqini zich berkilmaydigan idishda uzoq saqlansa, spirtning bug'lanishi hisobiga yod konsentratsiyasi kuchayishi mumkin. Ana shunday konsentrlangan eritmani terining nozik sohalariga surtish, uning kuyishiga sabab bo'ladi. Kukun dorilar - turli xil teri kasalliklarida (ayniqsa, bichilishda) keng qo'llaniladi. Buning uchun qo'llar yuvilgach, kukun dori sepiladigan sohalar yaxshilab toza doka salftka bilan artib quritiladi va kukunli idishni to'ngan holda kerakli sohalariga bir xil tarqaladigan qilib silkitiladi. Bemorning xijolatli sohalariga kukun dori sepiladigan bo'lsa uni boshqa hemorlardan ajratib qo'yish choralari ko'rilishi lozim. Muolajani tugatgach qo'llar yuviladi. Teriga malhamlar qo'llash. Vrach tavsiyasiga binoan malhamlar teriga surtilishi, ishqalab (silab) surtilishi va bog'lamlar holida qo'yilishi mumkin.

Teriga mahamni surtish uchun qo'llar yuvib tozalanadi. Bemor qulay ' vaziyatni olgach malhamni tyubikdan kurakchaga yoki shpatelga siqib

chiqariladi va kerakli sohaga surtiladi. Ishlatilgan kurakeha yoki shpatelni qaytib malhamli qutiga (idishga) tiqish yaramaydi. Qo'llar yuvilib, malhamning so'rilishiga e'tibor berib turiladi. Malhamni ishqalab (iylab) surtish quyida joylashgan to'qimalarga, nerv tolalariga, a'zolariga ta'sir ko'rsatish maqsadida amalga oshiriladi. Buning uchun bemor qulay vaziyat olishi tavsiya etiladi. Qo'llar yuviladi. Malham maxsus ishqalash moslamasiga tushiriladi kerakli sohaga aylanma harak 5- 10 daqiqa davomida silab ishqalanadi. Muolajadan so'ng qo'llar yuviladi va bemor nazoratga olinadi. Malhamli bog'lam qo'yish uchun qo'llar yuviladi, kerakli miqdordagi malham shpatel yordamida olib salftkaga surtiladi. Malham sathi qo'yiladigan yuzaga mos kelishi kerak. Malhamli salftka kerakli joyga qo'yilgach ustidan paxta bo'lagi qo'yilib bint bilan (88-rasm) mahkam bog'lanadi. Qo'llar yuviladi va bemorga bog'lam qancha vaqtga qo'yilganligi tayinlanadi. ' yuzaga mos kelishi kerak. Malhamli salftka kerakli joyga qo'yilgach ustidan ' paxta bo'lagi qo'yilib bint bilan mahkam bog'lanadi.

Qo'llar yuviladi va bemorga bog'lam qancha vaqtga qo'yilganligi tayinlanadi. Malhamli bog'lam qo'yish. Ko'z kasalliklarini davolashda turli xil eritmalar va malhamlar qo'llanadi. Ulardan maqsad - mahalliy ta'sir qilishdir. Biroq konyunktivaning so'rish qobiliyati yaxshi bo'lib, dorilarni dozlashda ana shu ' ' jihatlarni ham hisobga olish kerak. Ko'zga tomiziladigan tomchi dorilarning steril saqlanishiga alohida e'tibor ' berish zarur. Ko'z kasalliklari xonasida ko'z dorilarining eritmaları tubi keng, ' ' bo'lgan rezim qalpoqchali tomizg'ich kiydirilgan maxsus kolbachalarda ' ' saqlanadi. Dori to'ldirishdan oldin kolbachalar distillangan suvda yuviladi va 15 daqiqa qaynatiladi. Tomizg'ichlar alohida, ulardan olib qo'yilgan rezina qalpoqchalari bilan qaynatiladi. Sovitilgandan so'ng tomizg'ichlarga rezina qalpoqchalar kiydiriladi va mos keladigan kolbachalarga solib qo'yiladi. Bu ish qo'lga steril rezina qo'lqoplar kiyib bajariladi. Dori 2 kunga yetadigan qilib qo'yiladi va tegishli etiketka yopishtiriladi. Dorilar ko'zga tomizg'ich bilan tomiziladi. Muolajadan avval qo'lni yaxshilab ' ' yuvish lozim. Bemordan yuqoriga qarash so'raladi va bu vaqtda chap qo'ldagi ' steril nam deka sharcha bilan qovoqni pastga tortiladi. O'ng qo'l barmoqlari ' bilan tomizg'ichning rezina qalpoqchasi bosiladi va qovoq orasiga 1-2 tomchi ertma tomiziladi. Qovoqlar yumilganda dorining ortiqchasini o'sha doka shar- chaning o'zi shimib oladi. Konyunktival xaltachaga bir tomchi dori sig'adi ' xolos, shuning uchun 1-2 tomchidan ortiq kiritish kerak emas. Dori tomizishda tomizg'ichning uchi bemorning kipriklariga tegmasligi kerak, bordi-yu, tegib ketsa bu tomizg'ichdan foydalanish mumkin emas, uni albatta sterillash zarur. Malham dori ko'zga oldin qaynatib olingan maxsus shisha kurakcha yordamida

qo'yiladi. Buning uchun kurakcha uchiga ozgina malham olinib, uni qovoq chetiga parallel holda ushlab, pastki oraliq burmaga tegiziladi. Shundan keyin bemor qovoqlarini yumadi, malhamni qovoqlar orasida qoldirib, kurakchani esa chekkaga tomon gorizontal yuritib ohista chiqariladi. Malham ko'z soqqasi yuzasiga yaxshiroq yopishishi uchun yumilgan qovoqlar usti steril sharcha bilan yengil ngalanadi. Burunga kukun, eritma, emulsiya, malham va bug' (amilnitrat, novshadil spirti bug'lari) ko rinishidagi dorilar mahalliy, rezorbtiv va reflektor ta'sir ko rsatish maqsadida kiritiladi. Burun shilliq pardasidan dorilar juda tez so'riladi.

Kukundori burunga nafasga olinadigan havo oqimi bilan tortiladi: burunning o ng katagini bekitib turib, kukunni chap katagi orqali tortiladi va aksincha. Odam xushdan ketganda reflektor ta'sir ko'rsatish uchun novshadil spirtiga ho llangan paxta sharcha bemorning burniga yaqinlashtiriladi, uning bug lari nafas orqali burunga kiradi. Tomchi dorilar burunga tomizg'ich orqali (bolalarga 2-3 tomchi, kattalarga 5-6 tomchi) tomiziladi. Tomizishdan oldin bemor burnini qoqib olishi kerak, bolalarning burni esa steril paxta tamponlar («pilikchalar») bilan tozalanadi. Bemor o'tirgan bo'lsa, undan boshini orqaga tashlash Dori moddalarini takror yuborish, birgalikda ko'llash.

Dori moddalar takror-takror yuborilganda, ularning ta'siri zurayishi yoki susayishi mumkin. Uzoq muddat mobaynida takror yuborilgan dori moddalarining shifobaxsh ta'siri susayishi - organizmning unga *urganib kolishi* yoki *tolerantlik* deb ataladi. Dori moddalari kiska muddat ichida takror-takror yuborilganda xam ularning ta'siri kamayishi mumkin, bu xolat *taxifilaksiya* (yunoncha tachys- tez, pylaxis-ximoya) deb ataladi. Dori moddalari takror yuborilganda ularga nisbatan organizmning sezuvchanligi oshib ketadi, bu xolat sensibilizatsiya deb ataladi. Ba'zi dorilar takror va takror kabul kilinganda ular organizmda tuplanadi, bunda ta'sir kuchi va ta'sir muddati xam oshib boradi, bu xolat kumulyatsiya deb ataladi. Kumulyatsiya 2 xil buladi: 1) moddiy kumulyatsiya -dori moddalari, masalan digitoksin , neodikumarinning organizmda sof xolda tuplanishi: 2) funkstional kumulyatsiya - dori moddalari ta'sirining jamlanishi: masalan, etil spirtining ta'siri tuplanadi, chunki uzi organizmda juda tez oksidlanadi, tukimalarda ushlanmaydi, fakat neyrotrop ta'siri jamlanadi. Ba'zi dori moddalari takror kabul kilingandan keyin bemor jismoniy yoki ruxiy jixatdan xush yokadigan tinchlanish yoki engil kuzgalishni sezadi. Natijada shifokor kursatmasi bulmasa xam bemorda bu dorilarni kayta-kayta kabul kilish istagi paydo buladi. Bu xolat xumorlik, tobelik deyiladi. Markaziy nerv sistemasiga ta'sir etuvchi moddalar: morfin, kodein, barbituratlar, diazepam, etil spirti, kokain va bir kator boshka dori moddalari ushbu xolatga sabab buladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. <https://oefen.uz/uz/documents/referatlar/umumiy/organizmga-dori-moddalarini-yuborish-usullari>
2. <http://old.tashpmi.uz/uz/education/faculties/medical-pedagogical/pharmacology/Studentam/>
3. Sharofitdinovna N. P., Shomurotovna R. Y. FARINGIT KASALLIGI HAMDA UNING OLDINI OLISH //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2023. – Т. 5. – №. 1. – С. 169-174.
4. Shomurotovna R. Y., Tukhtaevna T. S. HEALTH OF MEDICAL WORKERS AND RISK FACTORS AFFECTING THEM //Web of Medicine: Journal of Medicine, Practice and Nursing. – 2024. – Т. 2. – №. 5. – С. 26-30.